

Του **Ηρακλή Χ. Καρκαζή**
Αναπληρωτή καθηγητή
Οδοντιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ

Ο ΝΟΜΟΣ 1268/82. ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Βρισκόμαστε ήδη 35 χρόνια μετά τη μεταπολίτευση και το πανεπιστήμιο προσπαθεί ακόμα να βρει το βηματισμό του και να επαναπροσδιορίσει τη θέση του τόσο στην ελληνική κοινωνία, όσο και στο διεθνές στερέωμα. Εν όψει των αναμενόμενων αλλαγών στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΑΕΙ και 27 χρόνια μετά τη θέσπιση του 1268/82, με την ασφάλεια της χρονικής απόστασης αλλά και το πολύτιμο φορτίο της βιωματικής εμπειρίας, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη αναψηλάφησης κάποιων βασικών αρχών εκείνου του νόμου, η εφαρμογή των οποίων φαίνεται πως ακόμα ταλανίζει την καθημερινότητα της πανεπιστημιακής μας ζωής.

Το κοινωνικό πλαίσιο

Αναντίρρητη επιταγή της οποίας ιστορικής πραγμάτευσης του θέματος, είναι η οριοθέτηση του κοινωνικού πλαισίου μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε και εφαρμόστηκε ο εν λόγω νόμος. Η εποχή της θέσπισης του νόμου, οι αρχές δηλαδή της δεκαετίας του 1980, χαρακτηρίζεται για πρώτη φορά ως το τέλος της μεταπολίτευσης. Το κορυφαίο γεγονός της ανόδου του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία τον Οκτώβριο του 1981 αποτελεί κατά πολλούς ερευνητές τομή στη σύγχρονη ελληνική πολιτική ιστορία, δεδομένου ότι συμπύκνωσε τις διεργασίες ολόκληρης της μετεμφυλιακής πολιτικής ιστορίας. Πράγματι, μια πρόσφατη έρευνα της *Public Issue* για λογαριασμό της εφημερίδας «Καθημερινή» αποκάλυψε τη γενικευμένη συλλογική πεποίθηση - ίσως κράμα νοσταλγίας αλλά και πραγματικότητας - πως η εκλογική αναμέτρηση του 1981 ήταν η σημαντικότερη από το 1974 μέχρι το 2007, δεδομένου ότι οδήγησε σε κυβέρνηση που επεδίωξε θεσμικές αλλαγές σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής (εικόνες 1 & 2). Μεταξύ αυτών ήταν η εθνική συμφιλίωση και ολοκλήρωση κράτους δικαίου, η προώθηση κράτους πρόνοιας, η αναδιανομή των εισοδημάτων κ.λπ. Μέσα στην περιορούσα αυτή ατμόσφαιρα της συνολικής ανατροπής και της ορμητικής εισόδου στην πολιτική σκηνή νέων κοινωνικών ομάδων, διαμορφώθηκε και ψηφίστηκε ο νόμος 1268/82 που ουσιαστικά στόχευε στη βαθιά διαρθρωτική αλλαγή του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου με τις αναχρονιστικές δομές και νεποτικές αντιλήψεις της Έδρας (εικόνα 3). Με βάση το νόμο-πλαίσιο, όπως ονομάστηκε και έμεινε στην ιστορία, πέραν της κατάργησης της έδρας ικανοποιήθηκαν και άλλα πάγια αιτήματα του φοιτητικού κινήματος αλλά και του τότε ΕΑΠ, όπως ο ενιαίος φορέας διδασκόντων, η φοιτητική συμμετοχή στη διοίκηση, η θέσπιση εξαμήνων, τα μεταπτυχιακά κ.λπ. Αξίζει επίσης να υπενθυμίσουμε τις προηγηθείσες έντονες φοιτητικές κινητοποιήσεις και καταλήψεις για την απόκρουση ενός άλλου νόμου, του 815, που άρχισαν στις 3 Δεκεμβρίου 1979 και τελείωσαν στις 3 Ιανουαρίου 1980 με την εν τη γενέσει κατάργηση του (εικόνα 4). Το ποιος βέβαια είναι ο συνολικός απολογισμός και οι κοινωνικές επιπτώσεις από την υπερ-εικοσιπενταετή εφαρμογή του 1268 -και των σχετικών τροποποιήσεών του- είναι θέμα τεράστιο που μένει να απαντηθεί. Εδώ θα σταθούμε μόνο στο προφίλ του ακαδημαϊκού δασκάλου, όπως προέκυψε από την

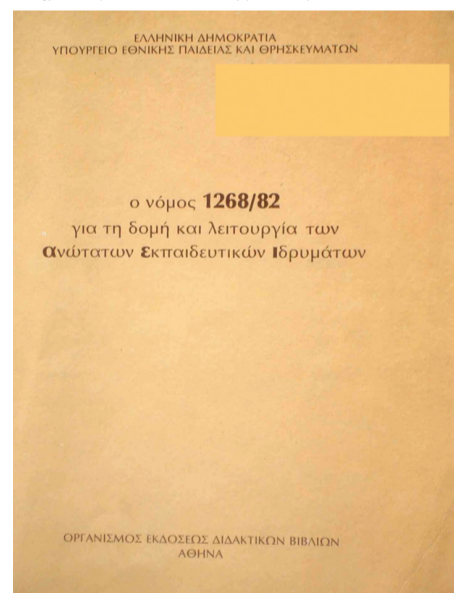

Εικ. 1

εφαρμογή του συγκεκριμένου νόμου αλλά και όπως μετεξελίχθηκε στα χρόνια που μεσολάβησαν.

Το μέλος ΔΕΠ και ο Τομέας

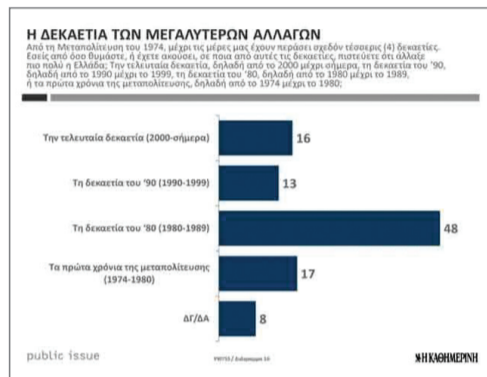
Μέσα στο νέο θεσμικό πλαίσιο του 1268/82 το δημοκρατικά εκλεγμένο μέλος ΔΕΠ (Δι-

Εικ. 3. Το τεύχος με το νόμο 1268, όπως πρωτοκυκλοφόρησε το 1982 από τον Οργανισμό Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων.

Εικ. 4. Από τις φοιτητικές κινητοποιήσεις του 1979 για την απόκρουση του νόμου 815 - ένθετη φωτογραφία στο τεύχος με το νόμο 1268.

Εικ. 2

δακτικό και Ερευνητικό Προσωπικό), με τη συνταγματικά κατοχυρωμένη ελευθερία στη διδασκαλία και στην έρευνα, ήθελε να αντικαταστήσει τον πατροπαράδοτο καθηγητή της έδρας, κάτοχο φεαρωνικής εξουσίας αλλά και συμβολικό φορέα της αδιαμφισβήτητης γνώσης. Είναι γεγονός πως οι νεποτικές δομές της έδρας από την απαρχή του δημόσιου πανεπιστημίου κύρια στηριγμένες σε μηχανισμούς εξάρτησης, έδειχναν πια να έχουν ολοκληρώσει τον κύκλο τους. Το πανεπιστήμιο μέχρι το 1982 ουσιαστικά λειτουργούσε με το θεσμικό πλαίσιο του 1932. Άλλωστε, ο αυταρχισμός της έδρας πέρασε και στη συλλογική μνήμη χιλιάδων Ελλήνων φοιτητών μέσα από την ανεκδοτοποίηση διάφορων χιουμοριστικών συμβάντων που παραμένουν ζωντανά μέχρι σήμερα. Δυστυχώς, όπως σχολιάζει και ο Α. Καραπαναγιώτης σε κάποιο κείμενό του, η εξάρτηση είναι σχέση επώδυνη όπου η εθελοδοουλία του ασθενέστερου έχει ως αντίκρισμα την υπεροψία και τελικά την περιφρόνηση του ισχυρότερου. Η μεταρρύθμιση λοιπόν του 1982 ήρθε όχι ως αλλαγή φρουράς, αλλά ως τέκνο μιας πιεστικής κοινωνι-

κής ανάγκης που απαιτούσε το μικρό κλειστό πανεπιστήμιο των λίγων φοιτητών και καθηγητών να μεταλλαχτεί στο ανοικτό και προσβάσιμο πανεπιστήμιο των χιλιάδων φοιτητών και καθηγητών. Βέβαια η υλοποίηση, οι συντονισμένες αντιστάσεις που εκδηλώθηκαν και η σημερινή δυναμική του νόμου χρίζουν περαιτέρω διερεύνησης. Οργανωτικά, με προσανατολισμό κυρίως στο αγγλοσαξονικό μοντέλο, το πανεπιστήμιο επαναδομήθηκε με λειτουργική μονάδα τον Τομέα και όχι την Έδρα που ίσχυε μέχρι τότε και χαρακτήριζε κυρίως τα γερμανόφωνα πανεπιστήμια. Τέλος, μέσα στις υποχρεώσεις των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων πέραν της διδασκαλίας εντάχθηκε πλέον ως αναπόσπαστο κομμάτι και η έρευνα (μοντέλο Humboldt).

Ο ανθρώπινος παράγων ως καταλύτης των παραμορφώσεων

Αν προσπαθήσει κανείς να δημιουργήσει μια λίστα με τα απαραίτητα εφόδια ενός ακαδημαϊκού δασκάλου που να συνάδουν με τη στόχευση του δημόσιου πανεπιστημίου, σίγουρα θα συμπεριλάβει, εκτός από την εν γένει επιστημονική του συγκρότηση, τα γενικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, την ενάργεια του λόγου του, την εκπαιδευτική του δεξιότητα, την έκδηλη διάθεση για αυτοβελτίωση και, φυσικά, την αγάπη για την επιστήμη του. Παρά το γεγονός ότι ένα τέτοιο ιδεώδες μοντέλο δασκάλου δύσκολα συναντάται στην ανθρώπινη και άρα ελλειμματική κοινωνία μας, θα έπρεπε να αποτελεί ένα πρότυπο προσέγγισης και ταύτισης τουλάχιστον για τους νεότερους επιστήμονες. Στην προσπάθεια οριστικού εξοβελισμού πανεπιστημιακών πρακτικών του παρελθόντος βεβαρυνμένων με το άγχος της αυταρχικής επιλογής προσωπικού, ο νόμος 1268 προέβλεψε τα ελάχιστα αναγκαία προσόντα για κάθε πανεπιστημιακή βαθμίδα. Έτσι, η διδακτορική διατριβή, η αυτοδύναμη διδασκαλία και το συγγραφικό και ερευνητικό έργο συνθέτουν τη χάρτα των προσόντων που καθορίζουν κατά περίπτωση την εκλογή και εξέλιξη των μελών ΔΕΠ στην ακαδημαϊκή ιεραρχία. Εδώ ακριβώς είναι που εμφανίζεται και η πρώτη ελαστική παραμόρφωση του νόμου, δεδομένου ότι στον άνθρωπο φύσιν πονηράν μεταβαλείν ου ράδιον. Ποιο δηλαδή είναι το αξιόλογο ποιοτικά και επαρκές ποσοτικά έργο; Με βάση τη σημερινή εκδοχή του νόμου, είναι ένας ελάχιστος ανά βαθμίδα αριθμός δημοσιεύσεων με τη συνεκτίμηση του κατά πόσον το συνολικό έργο

του υποψηφίου τον καθιστά ικανό για αυτοδύναμη διδασκαλία και έρευνα και παρέχει προοπτικές για παραπέρα εξέλιξη. Η αόριστη αυτή διατύπωση μετατράπηκε, όπως έδειξε και η ιστορία, σε εργαλείο σκοπιμότητας για προεπιλεγμένες εκλογές ή εξελίξεις, εξυπηρετώντας συνασπισμένα συμφέροντα και ανατρέποντας ορισμένες φορές εκ βάθρων το αξιακό σύστημα της ακαδημαϊκής κοινότητας. Και όμως ο νομοθέτης της εποχής εκείνης, υποπτευόμενος τις μελλοντικές επιπτώσεις από την στρεβλή εφαρμογή του νόμου, είχε λάβει τα μέτρα του. Πρόκειται για το περίφημο άρθρο 4 για τη διασφάλιση της αξιοκρατίας, δηλαδή την ίδρυση της *Εθνικής Ακαδημίας Γραμμάτων και Επιστημών (ΕΑΓΕ)*. Το Νομικό αυτό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου εποπτευόμενο από το υπουργείο παιδείας θα επιτελούσε μεταξύ άλλων... τη διασφάλιση ενιαίας και αντικειμενικής, σε εθνική κλίμακα, διαδικασίας αξιολόγησης και κρίσης του διδακτικού και ερευνητικού συγγραφικού και κοινωνικού έργου των υποψηφίων για εκλογή ή εξέλιξη μελών ΔΕΠ. Δυστυχώς, όπως και τόσα άλλα, τούτη η ασφαλιστική δικλίδα έμεινε στα χαρτιά.

Εκπαιδευτικό ίδρυμα ή ερευνητικό κέντρο; Τι χρειάζεται η έρευνα;

Τα πανεπιστήμια πρέπει όχι μόνο να διακινούν, αλλά και να παράγουν γνώση. Επιπλέον, η έρευνα, βασική ή εφαρμοσμένη, μαθαίνει στον επιστήμονα το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό ενός έργου, τον ωθεί στην παραγωγή νέων ιδεών και τον ασκεί στην πειθαρχία της σκέψης. Έτσι, η περιοδική ερευνητική ενασχόληση, ακόμη και όλου του διδακτικού προσωπικού ενός ακαδημαϊκού ιδρύματος, μόνο οφέλη θα είχε να προσφέρει. Η νομοθετική ωστόσο επιταγή για υποχρεωτική ερευνητική παραγωγή ως προϋπόθεση ακαδημαϊκής εξέλιξης, περιέπλεξε τα πράγματα. Η ξαφνική επιδίωξη ερευνητικού έργου από όλο το διδακτικό προσωπικό, όχι μόνο αποκάλυψε την έλλειψη σοβαρής ερευνητικής υποδομής και σχεδιασμού στα πανεπιστήμια, αλλά παράλληλα αλλοίωσε και τη σκοπιμότητα των εν λόγω δραστηριοτήτων. Η μαζική παραγωγή εργασιών, ορισμένες φορές αμφίβολου ποιότητας, στόχευε περισσότερο στην εξαργύρωση τους στο εσωτερικό πανεπιστημιακό χρηματιστήριο και λιγότερο στην ουσία της εκπαίδευσης. Σύντομα μάλιστα οι περισσότεροι μνημένοι οδηγήθηκαν σε μια μονόπλευρη και ψυχαναγκαστική παραγωγή εργασιών μέσα από μια ακατάπαυστη ερευνητική ρουτίνα, ανατοκίζοντας διαρκώς το έργο τους. Το κατά πόσον βέβαια το ερευνητικό αυτό προϊόν, πέρα από την τροφοδοσία ενός βιογραφικού σημειώματος, μετουσιώνεται σε χρήσιμο εκπαιδευτικό εργαλείο είναι αμφίβολο. Εξ ίσου αμφίβολη είναι και η υπερτιμημένη πολλές φορές βιβλιομετρική αξιολόγηση του έργου αυτού στις διάφορες εκθέσεις, εις βάρος ουσιαστικότερων αλλά δυστυχώς μη μετρήσιμων προσόντων, όπως η διδακτική ικανότητα, η αθόρυβη εκπαιδευτική αφοσίωση, η κλινική δεξιοσύνη, η συναδελφικότητα και η διοικητική και οργανωτική εμπειρία.

Επίμετρο

Έχει διατυπωθεί η άποψη πως στην Ελλάδα για την αντιμετώπιση της αναξιοκρατίας πρέπει να θεσπίσουμε κάθε φορά ένα υψηλότερο επίπεδο ελεγκτικής γραφειοκρατίας, το οποίο όμως και αυτό αποδυναμώνεται σε χρόνο ρεκόρ. Όπως συμβαίνει στην πολιτική, έτσι και στις υπόλοιπες κρατικές δομές φαίνεται πως ο διαχρονικός έρωτας του οφίκιου τείνει να καταστρατηγεί και να καταδυναστεύει τις προθέσεις του νομοθέτη. Νόμοι υπάρχουν αλλά δεν εφαρμόζονται πάντα σωστά. Αντλώντας από την

αστείου σοφία των προγόνων μας θα λέγαμε πως «πάντων χρημάτων μέτρον εστίν άνθρωπος...», δηλαδή ο άνθρωπος είναι τελικά το μέτρο για όλα τα πράγματα (Πρωταγόρας).

Χρήσιμες αναφορές

Ο νόμος 1268/82 για τη δομή και λειτουργία των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων. Αθήνα 1982

Η ελληνική κοινή γνώμη απέναντι στην

ιστορία της μεταπολίτευσης, 1974-2007. Η Καθημερινή. 30 Δεκεμβρίου 2007

Καρκαζής Η.Χ. Κλινική οδοντιατρική εκπαίδευση. Προβληματισμοί γύρω από ένα σημαντικό κομμάτι των προπτυχιακών σπουδών. Οδοντιατρικό Βήμα. Φεβρουάριος 2009.

Καρκαζής Η.Χ. Δημόσια οδοντιατρική εκπαίδευση και ελεύθερη αγορά. Οδοντιατρικό Βήμα. Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2009

Φροντίζουμε για υγιή χαμόγελα

NEO

Δυναμική Πρόληψη

εκεί όπου τη χρειάζεστε περισσότερο

Το Ζελέ Μεσοδοντίων Διαστημάτων της TePe με Φθόριο που τοποθετείται με τα Μεσοδόντια Βουρτσάκια της TePe, παρέχει αποτελεσματικό καθαρισμό, προστασία από την τερηδόνα και μια αίσθηση φρεσκάδας.

Το Ζελέ Μεσοδοντίων Διαστημάτων με Φθόριο έχει δημιουργηθεί σε συνεργασία με το Τμήμα της Τερηδόνας, της Ακαδημίας Sahlgrenska, του Πανεπιστημίου Gothenburg, της Σουηδίας.

Särner B. Lingström P. Birkhed D.
Απελευθέρωση φθορίου από οδοντογλυφίδες εμποτισμένες με NaF- και AmF- και οδοντικά νήματα in vitro και in vivo.
Acta Odontol Scand 2003;61:289-296.

Särner B. Birkhed D, Lingström P
Συγκέντρωση φθορίου στις όμορες επιφάνειες μετά τη χρήση διαφορετικών φθοριούχων προϊόντων μεμονωμένων ή σε συνδυασμό.
Caries Res 2008;42:73-78.

- 1500 ppm φθορίου (0,32% NaF)
- Χωρίς αποτριπτικές ουσίες
- Φρέσκο άρωμα μέντας

ΣΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

Τιμή: € 1,20/τεμ.
Για οδοντίατρος

Προϊόντα Στοματικής Υγιεινής

Αθήνα: 210 93 14 004
Θεσσαλονίκη: 2310 445 297
plac@otenet.gr www.placcontrol.gr